

Nieznane pochodzenie znanych nazw

Paweł Komosa

Anusin, Dorocin, Marynin, Teresin – w języku polskim końcówka „in” tworzy nazwy geograficzne o charakterze dzierzawczym lub topograficznym, co oznacza, iż nazwy te tworzone od imion żeńskich, a zgodnie z tradycją Potulickich folwarki nazywano imionami kobiet z tego rodu – podobną zasadę zastosowano tworząc nazwę Konstancin.

Bielawa – nazwa wywodzi się od słowiańskiego określenia oznaczającego pastwisko, łąkę lub błota. Czasem biel określać też może rodzaj gleby. Nazwa zmieniała się przez stulecia, by poprzez Below, Byelew, Bieliawo w XVIII-wiecznym zapisie zmienić się w Bielawę.

Borowina – nazwa oznacza w języku polskim pole po wykarczowanych lasach, co wpasowuje nam się w położenie tego miejsca. Nazwę odnotowano już w XVIII wieku, należała wówczas do majątku Szymanowskich.

Cieciszew – nazwa pochodzi od Ciecirada, zwanego również Cieciszem. Imię takie występowało we wczesnym średniowieczu. Pochodzi od niego nazwa najstarszej miejscowości w okolicy, której istnienie odnotowano już w wieku XIII. Nazwa ta występuje w wielu odmianach: Cecisew, Cecysszowo, Czeczyssewo, Czecziszewo oraz innych. Zapis obecny powstał pod koniec wieku XVIII.

Ciszyca – nazwa wywodzi się od słowa „cichy” bądź „cis”, odnotowana jako: Czyschycza, Czyssycza, Cziszica, już w wieku XV.

Chyllice – w dużej mierze miejscowość znajduje się poza granicami miasta, na terenie którego leży jedynie lotnisko Chyllice. Nazwa pochodzi najprawdopodobniej od czasownika „chylić się”. Nazwa służebna, bowiem dwór miał tu księżę mazowiecki Janusz Starszy, zaś zamieszkujący tu ród przyjął nazwisko Chilicz.

Czarnów – nazwa pochodzi od nazwiska Juliana Czarnowskiego, który w dniu 17 grudnia 1858 r. wydzielił z dóbr Chyllice kolonię o tej nazwie, w której osiedlił 13 mieszkańców pobliskiej wsi Wierzbno. W 2008 r. Czarnów obchodził 150 lecie istnienia.

Czernidła – czyrnidło to płynna, czarna farba oraz roślina melampyrum aversum – cytując staropolskie źródła, jednakże w naszym wypadku ma jeszcze inne znaczenie, bowiem pochodzi najprawdopodobniej od czarnej, bagnistej ziemi, nieużytków; gdzie pierwotnie miejscowość ta była położona i gdzie stał dwór.

Edwardów / Porąbka – pierwsza część nazwy pochodzi od imienia Edwarda Natansona, który wybudował tu domy dla robotników z fabryki papieru. Nazwa jednak nie wyparła drugiej. Do dziś wielu miejscowych mówi o Porąbce, nie mając świadomości, iż już w XVIII wieku nazywano tak miejsce leżące wzdłuż drogi dzielącej Jeziornę od Bielawy, gdzie zaczęto wyrąbywać las; stąd też i nazwa.

Gassy – nazwa pochodzi od staropolskiego imienia Gasz. Już w połowie wieku XVI odnotowano, że nad Wisłą zamieszkuje Gasz Piechnisz, a jego osadę nazwano Gasze. Później nazwa ta zmieniła się w Gasy w wieku XVII, być może pod wpływem osadnictwa olęderskiego. W połowie XVII wieku część mieszkańców nosiła nazwisko Gas, a w XVIII wieku dodano kolejne „s” – o mieszkankach wsi pisano wówczas Gassówny.

Grapa – nazwa dla osiedla bloków mieszkaniowych leżących na terenie dawnego parku o tej nazwie, powstałego wraz z Konstancinem, który nazwać miano staropolskim określeniem skarpy. Nazwa używana jest jednak od czasów jeszcze dawniejszych, już w XVIII wieku drogę prowadzącą od Jeziorny ku pałacowi w Oborach, która obecnie zwana jest ulicą Literatów, określono jako drogę od Grapy, bowiem biegła brzegiem tej części skarpy, by w tym samym miejscu co obecnie z niej zejść ku Oborom; a jedynie ten jej fragment tak nazywano.

Habdzin i Habdzinek – pisownia nazwy uległa rusyfikacji, gdyż aż do wieku XIX na mapach miejscowości występują jako miękkie h, czyli Chabdzin i Chabdzinek. Chabdzin pisano oryginalnie jak Chyllice, a wymawiano z tym samym zmiękczeniem – więc Chilice i Chiabdzin. W zapisach pojawia się jako Chebdzino, Chabzino i po łacinie jako Duże Chabzino, w odróżnieniu od Habdzinka – Małe Chabzino lub też zapisane po polsku

Małechabzino, a z czasem Chabdzynek. Nazwę miejscowości dał Chebda, o którym nic więcej nie wiemy, a imię takie jeszcze w XIV wieku używane było na Mazowszu.

Jeziorna – wieś odnotowywana od XV wieku jako: Jezora, Jeszora, Gezora, Yeszora wreszcie Jeziora. Nikt nie znalazł lepszego wytłumaczenia, jak to że nazwa pochodzi od licznych jezior, tworzących się w jej dolnym biegu; znajdujących się tu rozlewisk, co potwierdza nam ukształtowanie terenu. Z czasem do nazwy głównej doszły określenia trzech wsi, od nazw ich właścicieli – Oborska, Królewska i Bankowa.

Kawęczyn, Kawęczynek – na Mazowszu wiele wsi nosi nazwę Kawęczyn – od Kawieka (imię) bądź od kawęczec, kawęczyc (przewlekłe chorować, stękać) lub skawęczec (zmarnieć).

Kępa – mamy aż trzy miejscowości o takiej nazwie. Wszystkie pochodzą od kępy, oznaczającej wyspę, która jeszcze w roku 1712 znajdowała się pośrodku Wisły. Na przełomie wieku XVIII i XIX założono tam trzy wsie, a Kępę Chabdzińską, zwaną później Oborską od nazwy pałacu, Falencką, od nazwy dóbr falenickich, do których należała, oraz Okrzeską, od pobliskiej miejscowości Okrzeszyn.

Kierszek – niegdyś Kierz, potem Kierzek – staropolskie krzaki, zarośla. Wieś założona na polanie w lesie, istniejąca co najmniej od XV wieku. Przez pewien czas wchodziła w skład majątku Jana III Sobieskiego. Do gminy dołączono ją dopiero w roku 1917.

Klarysew – znany także jako Klarysów, od imienia Klarysa. W połowie XIX wieku nazwę taką nosiła karczma stojąca na rozstaju dróg, a od niej wzięta nazwa stacja kolejki wybudowanej pod koniec wieku XIX.

Konstancin i Konstancinek – nazwa pochodzi od imienia Konstancji z Potulickich, matki Witolda Skórczewskiego i siostry Mieczysława Potulickiego. Od nazwy tej utworzono przed II wojną światową nazwę osady przylegającej do lotniska, leżącej na terenie Jeziorny Oborskiej.

Łęg – oznacza w języku polskim las, pole, łąkę lub pastwisko położone nad rzeką bądź na nizinie, podmokłe lub zalewane wodą. Tam też założono osadę, nad korytem starorzecza Wisły, na obszarze zwanym wówczas z Zajezierzem.

Mirków – zyskał nazwę po przeniesieniu w roku 1889 Mirkowskiej Fabryki Papieru do tutejszej Jeziorny Bankowej. Po przeniesieniu maszyn sprowadzono także robotników, dla których wybudowano domy, a okolicę nazwano od miejscowości, z której przybyli.

Obory i Obórki – nazwa pojawia się po raz pierwszy w roku 1407 jako Obori, a już wkrótce Obory i w tym zapisie występuje do dziś. Z całą pewnością nie pochodzi od au bord, jak chcą niektórzy, bowiem język starofrancuski w tej części Europy nie był wówczas używany ani też od oborania terenu, bowiem w języku staropolskim słowo oborać nie jest znane. Obora w XV wieku oznaczała zagrodzony teren, gdzie przetrzymywano zwierzęta domowe i od tej części terenu wzięta nazwa posiadłość Stanisława Pierzchały, wtórnice zaś niejako ród Oborskich. Dopiero synowie Stanisława Pierzchały z Obór w XV wieku występują jako Oborscy. Podział majątku, który ma miejsce w wieku XVI, prowadzi do wydzielenia Obór mniejszych, czyli Obórek. W kolejnych wiekach mianem Obory określane jest pałac, a Obórki to przylegająca do majątku wieś, później przeniesiona w inne miejsce.

Okrzeszyn – Ocrzeszino to pierwsza znana forma zapisu tej miejscowości, zaś językoznawcy nie są zgodni, czy pochodzi ona od imienia Okrasa, czy od czasownika „okrzesać”. Najbardziej prawdopodobna wydaje się trzecia postać – Okrasa, czyli uroczysko – jeszcze w XVI wieku leżące nad brzegiem Wisły.

Opacz – pochodzić ma od słowiańskiego imienia Opak. Gdy pojawia się po raz pierwszy w XV wieku w tacińskim zapisie jako część Chabdzina zwana Opacz, jest już w aktualnym brzmieniu.

Piaski – nazwę wiązać możemy z ustąpieniem Wisły z terenu, na którym pozostały piaszczyste pola, z biegiem czasu nazwa ta wyparła znajdującą się tu poprzednio wieś Kozłów, zwaną w XVII wieku Kozłowem Większym.

Parcela – nazwa pojawiła się pod koniec wieku XIX lub na początku XX. W miejscu tym aż do roku 1867 znajdowały się wsie: Obórki, Borek i częściowo Czernidła. Wskutek parcelacji gruntów dokonanej podczas uwłaszczenia wsie te przemieściły się w obecne miejsca, zaś teren zajmowany przez nie trafił do Potulickich. Z

biegiem czasu na parcelach rozpoczęło się na nowo osadnictwo.

Skolimów – Scolmowo, Szkolymowo, Skolimowo, wieś rycerska, która swe dzieje wiązała raczej z Chylicami i Piasecznem, jednakowoż pochodzenie nazwy jest bardzo ciekawe. Skolim to stare imię pruskie. Ród Skolimów brał udział w wojnie trzynastoletniej (1454–1466). W jakich okolicznościach Skolim osiedlił się nad rzeką, pozostaje tajemnicą. Raczej nie był on jeńcem książąt mazowieckich, bowiem po osiedlaniu takich mamy pamiątkę w nazwach własnych, takich jak Prusy. Być może osiadł tu pod koniec XIII wieku, gdy księżna Perejesława Halicka, regentka Mazowsza chętnie przyjmowała na Mazowszu uciekających przed Krzyżakami Prusów. W drugiej połowie XVI wieku wieś dzierżył ród Skolimowskich, wywodzących od niej swą nazwę.

Słomczyn – po raz pierwszy nazwa wsi pojawiła się w roku 1411, jako Slanczino, a do XVII wieku zmieniła swą nazwę na Słomczyn. Sama zaś nazwa prawdopodobnie wywodzi się od imienia Sławko, po łacinie zapisywanego jako Slanchones bądź Słęka.

Turowice – miejscowość nazwę swą zyskała zapewne od rodu Turowskich bądź od Turów, którzy zamieszkiwali tę okolicę w wieku XV. W wieku XVII wieś nosiła nazwę Turów. Nieopodal Czerska znajdują się drugie Turowice.